

KISKORÚAK A HÁLÓZAT CSAPDÁJÁBAN, AVAGY A KÉPMÁS A DIGITÁLIS VILÁGBAN

Virág Sára

1. Bevezetés

Napjainkban az internethasználat a hétköznapiak része. Használjuk a munkához, az oktatás során, kutatáshoz, ismeretszerzéshez, kikapcsolódáshoz vagy éppen a kommunikációt könnyíti, illetve gyorsítja meg. Számos előnyét ismerjük a világhálónak, de kérdéses, hogy a veszélyeivel is ugyanannyira tisztában vagyunk-e, mint a pozitív oldalával? A tudományos munka központjába a cselekvőképtelen kiskorúak képmásának¹ a közösségi médiában való megjelenését helyezem. A tizennegyedik életévet betöltött korlátozottan cselekvőképeselek képmása nem kerül vizsgálatra, ugyanis a tizennegyedik életévüket be nem töltött személyek sokkal védtelenebbek, ők az egyik legsérülékenyebb réteg. E dolgozat célja, hogy a cselekvőképtelen kiskorúak kiszolgáltatottságára hívja fel a figyelmet, valamint, hogy a szülők és a gyermek környezetében élők figyelmét a visszaélésekre, valamint veszélyekre irányítsa.

A világháló felhasználói önként adják meg személyes adataikat, adatkezelési nyilatkozatokhoz járulnak hozzá, anélkül, hogy annak tartalmát és következményeit tényleg ismernék. Tudják azt, hogy mit engedélyeznek? A közösségi médiára feltöltött képeket, valamint videókat meddig és ki kezeli? Akár reklámokban jeleníthetik meg ezeket a tartalmakat? Mi történik abban az esetben, ha cselekvőképtelen kiskorú adja a hozzájárulását, akár ráutaló magatartással? Munkám során a szülők, illetve harmadik személy által feltöltött, gyermekeket ábrázoló képmások jogi sorsát vizsgálom.

¹ A képmás alatt többek között a fotó, videó, rajz, festmény, vázlat, szobor, karikatúra, televíziós bemutatás, filmfelvétel értendő. Jobbágyi Gábor: *Személyi és családi jog*. Egyetemi jegyzet. Budapest, Szent István Társulat, 2001. 81.

A polgári jogi digitális visszaélések közé sorolható a jó hírnév megsértése, a becsületsértés, névhasználat joga, képmással való visszaélés, illetve a hangfelvétellel való visszaélés is. Számíthat-e a sérelmet szenvedett fél hatékony jogorvoslatra? Választ keresek továbbá arra, hogy a kiskorú gyermekek internetre feltöltött képmása kapcsán milyen jogorvoslati lehetőségek vannak.

Felmerül a kérdés, hogy a felhasználók többsége – elsősorban a szülők, nevelők – belegondolnak-e abba, hogy ők is könnyen jogsértést követhetnek el azzal, hogy a képmáson szereplő engedélye nélkül töltenek fel tartalmat.

Az interneten – főként a közösségi médiában – a személyiségi jogok megsértésével élnek vissza a legszélesebb körben. A digitális lábnyomát pedig mindenki ott hagyja, aki az internetet használja és személyes adatait megosztja.

2. Személyiségi jogok

2.1. Képmásvédelem

Az ember hangja, valamint a képmása az ember személyiségéhez kapcsolódik, és külön-külön is eszmei értéket hordoznak.² A képmás alatt nem kizárólag az emberi arcot, hanem az ember egész testét értjük.³ „A képmás és a hangfelvétel maradandóan azonosítja, egyéniesíti az emberi személy külső megjelenését.”⁴ A természetes személyek esetében személyiségi jogokról beszélünk, amelyet a Ptk. szabályoz.⁵ A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy az érintett hozzájárulása nélkül kép- és hangfelvétel közzététele nem lehetséges, kivéve, ha az tömegrendezvényen készül vagy ha közéleti szereplőt nyilvános szereplés során ábrázol.⁶ A 2009. évi XLVII. törvény a büntügyi nyilvántartásokról (Bnyt.v.) 6. § és 92. §-a is rendelkezik arról, hogyha valaki büntetőeljárás alá vont, végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt vagy nyilvántartott személy, akkor az arcmás rögzítése akarata ellenére is

² Törő Károly: *Személyiségvédelem a polgári jogban*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1979. 29.

³ Tattay Levente: Gondolatok a képmás védelméről. *Közjegyzők Közlönye*, 2004/9.

⁴ Jobbágyi Gábor: *Magyar polgári jog I. Általános rész, emberi személy, családjog, szellemi alkotások joga*. 2. kiad. Budapest, Szent István Társulat, 2014. 376.

⁵ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rendszerében természetes személyek esetében beszélünk személyiségi jogról, jogi személyeket személyhez fűződő jogok illetik meg.

⁶ Ptk. 2:48. § (2) bek.

jogszerű.⁷ Valamint a körözött vagy eltűnt személy képmásának közzétételére sem kell engedélyt kérni.⁸ Viszont ha valakiről készít egy fotót az ismerőse, és az, akit a kép ábrázol, hozzájárul a közzétételhez, akkor az nem jogellenes.⁹ Ellenben ha a másik fél az engedélyhez képest szélesebb körben használja fel a fotót, akkor az már jogellenes. Ezt a Kúria Pfv.20981/2022/6. számú határozata is megerősíti, amelynek elvi tartalma: közéleti szereplőnek nem minősülő személy interneten közzétett képmásának az eredetitől eltérő célú felhasználásához az érintett személy hozzájárulása szükséges. Ennek hiányában történő közzététel sérti az érintett személy képmás védelméhez fűződő személyiségi jogát.¹⁰

Engedélykérés nélkül tehát jogellenes a képmás közzététele. A hozzájárulás lehet szóbeli, írásbeli, valamint ráutaló magatartással is történhet. *Factum concludes* a képmás elkészítéséhez például az, ha valaki beáll egy közös fotóra vagy pózol a kamerának, a közzétételhez pedig például, ha a közösségi médiafelületre feltöltés során jelen van a képmáson szereplő személy és nem tiltakozik vagy akár még a tartalom címkiválasztásában is segít.

Mi történik akkor, ha valaki saját magáról tesz közzé képet? Ez mindig az adott felhasználó döntése, ugyanis önkéntesen hoz létre valaki például a közösségi hálózaton egy profilt, majd tölt fel saját magát ábrázoló fotót. Hozzájárul ahhoz, hogy más ezt a képet felhasználja? Többek között erre a kérdésre is kapunk választ a PJD2016. 21. állásfoglalásából. Aki a képen látható, annak a kizárólagos jogköre, hogy meghatározza, hogy ki és hol használhatja, valamint milyen körben és kontextusban.¹¹ Saját magáról megoszthatja az érintett a fotót, feltéve, hogyha az más jogát, illetve a közérdeket nem sért. A közéleti szereplők képmásvédelme eltérően kerül szabályozásra, miszerint a közéleti tevékenységükkel kapcsolatosan¹² az ő tűrési határuk sokkal szélesebb, mint az átlagemberé. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a képmásuk közzétételéhez nem kell engedélyt kérni, ez alól kivételt képez, ha nem e minőségben készül a fotó. Például, ha a politikus a családjával nyaral, akkor ugyanúgy joga van rendelkezni a képmásának a közzétételről, mint bárki másnak. A Kúria Pfv.

⁷ A a büntügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a büntügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény 6. § (1) bek., 92. § (1)–(3) bek.

⁸ A körözési nyilvántartási rendszerről és a személyek, dolgok felkutatásáról és azonosításáról szóló 2013. évi LXXXVIII. törvény.

⁹ Ptk. 2:48. § (1) bek.

¹⁰ Kúria Pfv.20.981/2022/6. számú határozata.

¹¹ PJD2016.21.

¹² Példa erre a BH 2006.282.

IV.20.341/2019/5. számú határozata az említett példát támasztja alá, miszerint ha a képen szereplő személy nem járul hozzá a fénykép készítéséhez, valamint felhasználásához, akkor a másik fél jogsértő magatartást tanúsít.¹³

2.2. Modern képmásvédelem

Az NMHH 2023 szeptemberi kimutatása szerint a 16 és 75 év közötti korosztály 90%-a használ internetet. A vizsgált hónapban a Facebookot 5.195.492 fő, az Instagramot 1.828.656 fő, míg a TikTokot 1.486.072 fő használta Magyarországon.¹⁴ Napjainkban a közösségi média¹⁵ felhasználók jelentős része képeket, videókat oszt meg magáról, családjáról, a mindennapjairól, szokásairól, érzéseiről. Ezek a tartalmak a világ bármely pontján egyidőben megjelennek és elérhetővé válnak. Bármit bárholnan megoszthatnak magukról és a családjukról a digitális térben jelen lévő, reagálhatnak különböző tartalmakra, megoszthatják a mindennapokat – ez jellemző a mai felgyorsult világra. Az NMHH kimutatása is arra világít rá, hogy ezen internetes oldalak a külföldi honlapok közül a leghosszabb ideig látogatottak. A Facebook így az első helyen áll a 2023 szeptemberi kimutatáson, ahol az összesen eltöltött átlagos napi felhasználási idő több, mint 100 év, míg az Instagramot 1,2 évig használták. Ez azt jelenti, hogy egy átlagos napon Magyarországon 100 évnek megfelelő időt töltöttek a felhasználók csak a facebookozással.¹⁶

A fentiekkel összefüggésben felmerül a kérdés, hogy törölhetők-e a megadott adatok? Alapvetően igen, ami a kutatás időpontjában rendelkezésre álló adatok alapján kétszer 90 napba is telhet.¹⁷ Viszont az adatok másodpéldánya továbbra is megmarad, arra hivatkozik a Facebook, hogy például katasztrófa, szoftverhiba vagy akár jogi problémák kezelése céljából szükséges ez a tárolás.¹⁸ Ebből következik az, hogy sok múlik a felhasználón, hogy milyen információkat oszt meg magáról, valamint milyen mértékben enged nyilvánosságot a többi

¹³ Kúria Pfv.IV.20.341/2019/5. számú határozata.

¹⁴ Az online médiatér közönsége (2023 szeptember). *nmhh.hu*, 2023. október 9.
https://nmhh.hu/cikk/242367/Az_online_mediator_kozonsege_2023_szeptember

¹⁵ A közösségi médiát el kell határolni a 2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról c. törvényben lévő közösségi média kifejezéstől, a dolgozatban az interneten elérhető közösségi hálózatok, mint például a Facebook kerül görcső alá

¹⁶ Ld. Az online médiatér közönsége...

¹⁷ <https://www.facebook.com/privacy/policy/>

¹⁸ <https://www.facebook.com/help/250563911970368>

felhasználónak, ugyanis lehetőség van korlátozni a tartalmak elérhetőségét attól függően, hogy valaki az adott személy ismerőse-e vagy sem. *Ergo* „az online privátszféra védelme utánajárást és tevőleges magatartást követel meg.”¹⁹ A döntés a felhasználó kezében van, hogy mekkora betekintést enged a magán-életébe a közösségi médián keresztül. A megadott információk következtében viszont úgynevezett személyiségprofilok alakíthatók ki a felhasználókról, amely a közösségi médiában közzétett tartalom alapján alakul.²⁰

3. Problémafelvetés – cselekvőképtelen kiskorúak

Látható tehát, hogy a képmásvédelemmel kapcsolatos jogsértés mindenkit érinthet, nemcsak azt aki valamelyik Meta felületen profillal rendelkezik, hanem azokat is, akiknek ugyan nincs közösségi médiafelülete, mégis más által feltöltésre kerül a képmásuk. A gyermekek sokkal kiszolgáltatottabb helyzetbe kerülnek a személyiségi jogaikat illetően, mint a nagykorúak, így a dolgozat középpontjában a tizennegyedik életévét be nem töltött személyek képmásvédelme áll. A jogukat nemcsak a szülő, törvényes képviselő sértheti meg, hanem akár az oktatási intézmény is. Azon kiskorúak nevesített személyiségi jogai nem kerülnek vizsgálatra, aki a tizennegyedik életévét betöltötte, de valamely okból – önhibából vagy betegségből eredően – cselekvőképtelennek minősül. A tizennegyedik életévüket be nem töltött személyek életkorukból és kisebb élettapasztalatukból kifolyólag védtelenebbek, az ő megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésükért elsősorban a szülők, az oktatási intézmények és az állam felel. „Éppen ezért a kiskorúak védelmében elfogadott jogszabályok címzettjei nem is ők maguk – jóllehet, éppen az ő érdekükben alkották meg őket –, hanem elsősorban a védelmüket ellátó személyek, intézmények.”²¹

Az NHMM megbízásából a Psyma Hungary Kft. 2020 őszén végzett felmérést a 7 és 16 év közötti gyermekek és szüleik körében, amelynek célja, hogy a gyermekek médiahasználatát és a szüleik hozzáállását felmérje. Ebből a tanulmányból kiderült, hogy a kutatásban részt vevő 7-14 év közötti gyermekek 92%-ának már saját mobiltelefonja volt. A saját készülékkel már a 10

¹⁹ Bakos-Kovács Kitti: A magánélet a hálózat csapdájában – a „személyiségprofilok” jogi értékelése. In: Görög Márta – Menyhárd Attila – Koltay András (szerk.): *A személyiség védelme*. Budapest, ELTE, 2017. 112.

²⁰ Uo. 105.

²¹ Koltay András – Szikora Tamás: A közerkölcs és a kiskorúak védelme. In: Koltay András – Nyakas Levente (szerk.): *Magyar és európai médiajog*. Budapest, Wolters Kluwer, 2015.

évesek 63%-a rendelkezett. 2020-ban 14 éves korig pedig 99% rendelkezett mobiltelefonnal. A vizsgálat eredményei között szerepel az is, hogy 14 éves korig már 78%-uk valamelyik közösségi oldalon regisztrált. A 2017 és 2020 közötti tendencia alapján a kiskorúak egyre korábban kezdenek el megjeleni a különböző közösségi médiafelületeken. 2020-ban 96% használt Facebookot, ebből napi szinten 84%. A közösségi oldal adatlapja a 7-16 éves gyermekek 23%-ának publikus, azaz a megosztott tartalmakat függetlenül attól, hogy az ismerőse-e a világ bármely pontjáról láthatja.²² Ezek alapján megállapítható, hogy a gyermekek már egészen kiskortól kezdve nagyobb veszélynek vannak kitéve. Viszont fontos megjegyezni a tizennegyedik életévét be nem töltött személyek vonatkozásában, hogy megdönthetetlen vélelem, hogy nincs az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége. A cselekvőképtelen kiskorú jognyilatkozata semmis, nevében a törvényes képviselője jár el. Főszabály szerint a gyermek törvényes képviselője a szülő, ellenben, ha nem áll szülői felügyelet alatt, akkor ezekkel a jogosítványokkal a gyámja rendelkezik.²³ Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy a kiskorúakat is ugyanúgy megilletik az alapjogok, és a személyiségi jogaik. Az emberi méltósága minden embernek ugyanolyan.

A Ptk. a 2:14. § (3) bekezdése a kiskorú személyét és vagyonát érintő kérdésekre tér ki, amiből megállapítható, hogy e körben önálló jognyilatkozat tételére nem jogosult a gyermek,²⁴ ellenben a véleményének figyelembevételére köteles a szülő. Az ítélőképessége birtokában kifejezés azt jelenti, hogy megfelelően képes-e nyilatkozni a gyermek. Azaz, a gyermek az adott kérdésben befolyásmentesen tud-e úgy dönteni, hogy felismeri azt, hogy neki valójában mi a jó és mi a rossz. Ezt a jogot a Ptk. a Gyermekjogi Egyezményben („New Yorki Egyezmény”) foglaltakkal összhangban biztosítja.²⁵ Ennek az egyezménynek célja, hogy az adott helyzetben a lehető legtöbb jogot biztosítsa a gyermek számára.²⁶

A képmás elkészítéséhez, valamint felhasználásához minden érintett engedélyre kell, amennyiben nem tömegrendezvényen készül, illetve nem közéleti szereplő az illető. A cselekvőképtelen kiskorúak esetében a jognyilatkozat megtételére a

²² Digital parenting kutatás 7-16 éves gyermekekkel és szüleikkel. *nmhh.hu*, 2021. <https://tinyurl.com/43jp7xw5>

²³ Ptk. 4:146. §.

²⁴ Gyermek alatt a 3. fejezetben a cselekvőképtelen kiskorú értendő.

²⁵ Egyezmény a gyermek jogairól, ENSZ Közgyűlés New York, 1989. november 20. (Magyarország az 1991. évi LXIV. törvényben hirdette ki) 12. cikk.

²⁶ Dránovits Tímea: A gyermek mindenek felett álló érdekének és a véleménynyilvánítás szabadságának egymáshoz való viszonya a hazai szabályozás tükrében. In: Trócsányi László (szerk.): *Dikaosz logosz. Tanulmányok Kovács István emlékére*. Szeged, „Norma” Nyomdász Kft., 2012. 9.

szülő, ennek hiányában a gyám jogosultak. Amennyiben kiskorú cselekvőképtelen személy nem rendelkezik a közösségi médiafelületen saját felülettel, abban az esetben is könnyen felkerülhet a képmása az internetre. A gyermekeket ábrázoló fotók nagyon változatosak, ballagási fotók, olvadozó fagyalattal magát „kikenő” gyermekfotók és akár meztelen strandolós képek is gyakran a közösségi médiafelületeken landolnak. Valóban olyan kedvesek, vagy akár viccesek ezek a fotók? Ki láthatja? Ki tárolja és milyen célból? Átlagosan 107 fotó kerül ki a gyermekről az internetre még az előtt, hogy megtanulna járni.²⁷

Ameddig az ítélőképessége hiányában nem tudja a gyermek kifejeíteni a véleményét, addig tulajdonképpen a szülő egyszemélyi döntésétől függ, hogy a gyermeke képmását feltölti-e a világhálóra. Szerencsés helyzet az, ha a szülők között konszenzus van, de előfordulhat, hogy a szülők nem értenek egyet a képmás sorsát illetően. Ha nyilvános a profilja, bárki megtekintheti, letöltheti ezeket a tartalmakat, de akár egy privát profillal rendelkező személynek is lehet olyan ismerőse, aki álprofillal rendelkezik. Tehát fennáll a veszélye annak, hogy bárki letölti ezeket a fotókat akár saját célra, akár további felhasználás céljából. Abba is érdemes belegondolni, hogy egy általános iskolás gyermek korábbi fotóival a társai zavarba ejthetik, ami könnyen zaklatásba is átfordulhat. Ezt a *cyberbullying* fejezi ki.

4. Meta²⁸ az óvodában

Megállapítható tehát az eddigiek alapján, hogy jogsértést nemcsak a szülő vagy a törvényes képviselő követhet el, hanem például a gyermek gondozója, óvodai, iskolai dolgozók esetében sem ritka, hogy képeket töltenek fel a gyermekekről a közösségi médiába. A gyermekek már egészen kiskoruktól fogva hozzá vannak szokva ahhoz, hogy a környezetük megőrökíti a képmásukat. Intézményfüggő, hogy külön Facebook oldallal rendelkezik-e egyáltalán az intézmény vagy kommunikációs fórum céljával zárt vagy nyílt tagságú csoportot hoz létre. Információk megosztása mellett, sokak rendszeresen osztanak meg a kisgyermekek képmását ábrázoló tartalmakat, hivatkozva arra, hogy lássa a szülő, hogy minden rendben az óvodában. Nyílt csoport esetében bárki, aki rákeres a csoportra, láthatja a megosztott tartalmakat. Zárt csoport esetén az adminiszt-

²⁷ Tyler Schmall: One in five millennial parents picked their baby's name based on available web domains, study claims. *Independent*, 18 August, 2018. <https://tinyurl.com/kx5jssyy>

²⁸ A Meta-hoz tartozik többek között a Facebook, Instagram, TikTok, Messenger, Whatsapp stb.

rátor feladata az, hogy jóváhagyja a belépési kérelmet. A szülők mellett több hozzátartozó is tagja lehet a csoportnak, de fennáll az álprofil veszélye, ami visszaélésre ad lehetőséget.

A Hintalovon Alapítvány²⁹ egy 2021 tavaszán készült cikkében aszerint közelítette meg az óvodás Facebook csoportok kérdéskörét, hogy mennyire megnyugtató a szülő számára, ha a pedagógus nem a gyerekekkel, hanem a felvételek készítésével tölti el az idejét, valamint ezzel egyidejűleg megszakítják a gyermekek játékát. Egy másik aspektusból a cikk írója arra világított rá, hogy milyen lenne egy olyan munkahely, ahol felnőttekkel csinálnák ugyanezt, azaz rendszeresen, nagyszámú képmás kerülne megosztásra Facebookon a munkavállalókról.³⁰ Véleményem szerint a válaszok egyértelműek az olvasók számára.

Egyre több intézmény már a gyermek beíratásakor aláírat a szülőkkel egy hozzájáruló nyilatkozatot a gyermeke képmásának megörökítéséről és közzétételéről. Természetesen fontos tisztázni az óvoda részéről, hogy miért tartják fontosnak és ez milyen célt szolgál. Érdekes kérdésnek tartom, hogy milyen készülékekkel készülnek ezek a felvételek és hogy milyen módon kezelik. Amennyiben az intézmény rendelkezik fényképezőgéppel vagy kamerával, akkor számítógépen kerülnek tárolásra. De meddig, és ki férhet hozzá? Van-e rendszeres ellenőrzés arra, hogy továbbítják-e vagy külső adathordozón lementésre kerülnek ezek a fájlok? A részletszabályok kidolgozása javasolt lenne nemcsak intézményi szinten. Ellenben legtöbbször saját készülékkel örökítik meg a pillanatokat a pedagógusok és dajkák. Ennek jogszerűsége, adatkezelési legalitása erőteljesen megkérdőjelezhető.

A gyermek érdeke azonban minden esetben elsődlegesen szem előtt tartandó. Azon intézmények, ahol ezt a nyilatkoztatást elmulasztják vagy a személyzet csupán 'kedves szándékkal' oszt meg a gyermekekről fotókat, videókat a közösségi médiában, ugyancsak jogsértést követnek el. A BH 1985.1.17-es határozata kimondja, hogy a nyilvánosságra hozatalhoz a felvételen ábrázolt személy hozzájárulására van szükség, ha – az összes körülményre tekintettel – megállapítható a felvétel egyedisége, egyéni „képmás”-jellege.³¹

2017 tavaszán egy gyermek az óvoda udvarán megharapta a másik óvodás arcát. Ennek következtében a kiskorú felperes arcáról az egyik óvónő egy intézményi fényképezőgéppel fotót készített, amelyet munkaeszközként használt

²⁹ Gyermekjogi kérdésekkel foglalkoznak.

³⁰ Nacy Nikolett: Mutasd a Facebookod, megmondom, ki vagy. *Origo*, 2016. október 10. <https://tinyurl.com/vwdet3v2>

³¹ BH 1985.1.17.

számítógépen tárolt. A képmás elkészítésére utasítást nem kapott, ugyan sem a jegyzőkönyvbe, sem más fórumon nem került becsatolásra, illetve felhasználásra. A bíróság megállapította, hogy az óvodában rendelkezésre állt egy okirat, amelyben a szülő hozzájárult ahhoz, hogy az óvodai tevékenységhez kapcsolódóan, illetve a programokon való részvétel során a gyermek képmását rögzíthesse az intézmény, de erre a balesetre ez a jegyzőkönyv nem terjedt ki. Mivel az óvónő nem a vezetője utasítására járt el, emiatt ez a cselekedet nem az intézménynek tudható meg, azaz a jogi személy felelőssége nem állapítható meg. Erre hivatkozva pedig a kereset ezen részét a bíróság elutasította.³²

Amennyiben a károkozó személy vétőképtelennek minősül, akkor helyette a gondozója felel.³³ A vétőképeség jogkérdés, megítélése tehát mindig adott káreseményre vonatkozik és nem függ a cselekvőképeségtől. Ha a kiskorú más kiskorú jogát megsérti azzal, ha például a másik cselekvőképtelen kiskorú képmását feltölti a közösségi médiafelületre, akkor azért a gondozója tartozik felelősséggel. A Ptk. alapelveihez visszanyúlva, ha a gondozó úgy jár el, ahogy az adott helyzetben elvárható,³⁴ akkor a vétőképtelen nem lett volna abban a helyzetben, hogy kárt okozzon.

Amennyiben a szülő nem járul hozzá a képmás elkészítéséhez, valamint a közzétételhez, akkor hiába a cselekvőképtelen kiskorú ráutaló magatartása, hiszen jognyilatkozat tételére nem jogosult, ezáltal jogellenes az intézmény magatartása. Ebben a helyzetben pedig nem mehetünk el a relatív semmisség jogintézménye mellett, amely során kiemelendő, hogy kizárólag a kiskorú érdekében lehet rá hivatkozni. Abban az esetben viszont, ha ezt a fotót úgy készítik el, hogy a szülő ott tartózkodik a felvétel során és nem tiltakozik ellene, akkor úgy tekinthető, hogy hozzájárul a képmás rögzítéséhez. A ráutaló magatartása a szülőnek egyértelmű kell, hogy legyen. De ez nem terjed ki a további felhasználásra, tehát a közösségi médiába való feltöltésre.

Anonim megtörtént eset, hogy egy háromgyermekes édesanyjának a testvére fotósként dolgozott és az egyik esti fürdetés alkalmával a három gyermekről készített fotókat. Ezek a képmások feltöltésre kerültek a testvére által a közösségi médiába, majd körülbelül 1 évet követően fedezte fel a család, hogy a gyermekeket ábrázoló fotót egy kínai sampongyártó használta fel. Ez a példa is azt támasztja alá, hogy a képmásunk sorsáról a feltöltést követően nem tudunk teljes mértékben rendelkezni.

³² Egri Törvénytörvény, P.20091/2018/61.

³³ Uo.

³⁴ Ptk. 1:4. § (1) bek.

A meghozott ítéletek vizsgálata során megállapítható, hogy a személyiségi jogi perek a kiskorúak vonatkozásában szűk körben lelhetők fel. Míg később látni fogjuk, hogy külföldön a szülő, törvényes képviselő által feltöltött képmások vonatkozásában több pert is lefolytattak, addig hazánkban erre precedens nem volt. A hazai bírósági eljárásokban elsősorban a kiskorú képmásának más által való felhasználása miatt jártak el.

A Fővárosi Ítéltábla 20.888/2018/6. számú ítélete kimondta, hogy az ügy alperese megsértette a felperes képmásához való jogát, mert a felperes törvényes képviselőjének engedélye nélkül tette közzé a képmását egy internetes újságban. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az engedély megadására a törvényes képviselő jogosult.³⁵

A Debreceni Ítéltábla 2018-as perében a kiskorúak, akik jelen perben a II. és III. rendű felperesek, képmásának felhasználásához csakis az I. rendű felperes, a törvényes képviselő adhatott volna hozzájárulást. Jogsértést követett el az alperes, így őt a bíróság a további jogsértéstől eltiltotta. A sérelemdíj megállapításának az egyik *sine qua non* eleme az immateriális hátrány, de ez nem bizonyított, így a kereset azon része elutasításra került.³⁶

A Budapest Környéki Törvényszék Pf. 20.279/2018/9. számú ítélet jogvitának alapja, hogy a bírósági végrehajtó több fényképet készített a perbeli ingatlanról oly módon, hogy azon kiskorú is azonosítható volt. Ezáltal jogsértést követett el, ugyanis a kiskorú törvényes képviselője sem a képmás rögzítéséhez, sem pedig a közzétételéhez nem járult hozzá. A jogsértés objektíve megállapítható volt.³⁷

Úgy gondolom, hogy a mindennapokról posztolni felesleges, amely egy köztes és napjaink trendjét figyelembe véve észszerű megoldás lehet, hogy az intézmény a kiemelt eseményeket megörökítse és közzé tegye. Amennyiben a szülők és az óvoda közösen Facebook-csoportot működtet, abban az esetben a zárt csoport használata javasolt, úgy, hogy az adminisztrátor csak azokat a személyeket engedi be, akik a gyermek szülei vagy gyámjai, kiszűrve ezzel az álprofilal rendelkezők körét. Véleményem szerint az intézménynek minden esetben meg kellene indokolnia, hogy miért tartja elengedhetetlennek a közösségi médiába a gyermekek képmásának a feltöltését. Abban az esetben, ha a szülő vagy gyám nem járul hozzá a gyermek képmásának a közzétételéhez, akkor az intézmény köteles ezt tudomásul venni és ennek megfelelően eljárni.

³⁵ Fővárosi Ítéltábla Pf.20888/2018/6.

³⁶ Debreceni Ítéltábla Pf.20.208/2018/3.

³⁷ Budapest Környéki Törvényszék Pf.20.279/2018/9.

5. Jogérvényesítés

Ebben a fejezetben keresek választ arra, hogy milyen jogorvoslatra számíthat a felperes, ha megtörténik a visszaélés a képmásával. A személyiségi jog abszolút szerkezetű jogviszony, ami azt jelenti, hogy mindenki tartózkodni köteles minden olyan magatartástól, amellyel mások személyiségi jogainak érvényesülését veszélyeztetné.

Abban az esetben, ha a közösségi médiában jogsértés történik – például valaki letölti egy másik felhasználó profilképét és egy fiktív profil oldalán felhasználja – arra a Facebook tanácsot ugyan ad, de konkrét megoldás a felhasználók által valószínűleg meg. Azaz gyakorlatilag elsősorban forduljon ahhoz a felhasználó, aki jogellenesen használta a képet, ezt követően jelentheti az oldalon keresztül, amelyet az oldal kezelője felülvizsgál és ha jogosnak ítéli meg a panaszt, akkor eltávolítja a képet. Amennyiben ez a jogon kívüli eszköz nem célravezető, abban az esetben a jogsértés elszennvedett fél a NAIHhoz, valamint a bírósághoz fordulhat.

5.1. Ki az, aki a személyiségi jogokat érvényesítheti?

Személyiségi jogai érvényesítéséhez mindenkinek joga van, ezt személyesen lehet megtenni az elévülési időn belül. A törvényes képviselőnek a jognyilatkozatok megtétele kapcsán van jelentős szerepe, kiemelve, hogy a cselekvőkép-telen kiskorú személyiségi jogának érvényesítése érdekében is ő léphet fel.³⁸ Mindezekből megállapítható, hogy a gyermek esetében kettős helyzet áll fent. „Egyszerre jellemzi őket saját autonómiájuk, amely önálló alapjogi jogalanyiságukból ered, illetve függőségi viszonyuk a felnőtt társadalommal, elsősorban szüleikkel szemben, mely pedig sajátos státuszukból, jogérvényesítési lehetőségeikből fakad.”³⁹

5.1.1. Jogi eszközök

Mielőtt a jogsértést a felek peres úton rendeznék a Pp. 502. §-a alapján kötelező előzetes eljárást kell lefolytatni. Amennyiben nem az abban foglaltak szerint

³⁸ Ptk. 2:54. § (2) bek.

³⁹ Evellei Evelin Molli – Tamás Bianka: A gyermek és a szülő között feszülő alapjogi konfliktus a képmegosztás tükrében. *Infokommunikáció és Jog*, 2017/ Különszám, 3–8.

teljesít a jogsértő fél, vagy egyáltalán nem teljesít, abban az esetben nyílik lehetőség per indítására a sérelem orvoslása iránti kérelem utolsó napjától számított 15 napon belül.⁴⁰ „A Ptk. 2:51. §-ában meghatározott személyiségvédelmi jogvédelem körében előterjesztett kereseti kérelemnek nem kell megfelelnie a Pp. 172. § alapján a kereseti kérelmekkel szemben megfogalmazott követelményeknek.”⁴¹

A Ptk. 2:52. § alapján sérelemdíj, a 2:53. § alapján pedig kártérítés követelhető. A sérelemdíj a nem vagyoni kártérítés utódja a régi Ptk.-hoz képest. Ennek kettős funkciója állapítható meg: egyrészt a személyiségi sérelem vagyoni kompenzálása – hangsúlyozni kell, hogy a sérelemdíj kiszabásának egyik feltétele a nem vagyoni sérelem bekövetkezése⁴² –, másrészt a magánjogi büntetés kiszabása. A *ne bis in idem* elvének elkerülése érdekében, a BDT2019.4015 kimondja, hogyha a jogsértő személyt büntetőjogi felelősségre vonták, a sérelemdíj meghatározása során a kompenzációs funkció kerül előtérbe.⁴³ Nem minősül visszaélésnek a képmás vagy hangfelvétel készítése vagy felhasználása, ha arra közvetlenül fenyegető vagy már bekövetkezett jogsértés bizonyítása érdekében közérdekből vagy jogos magánérdekből kerül sor, feltéve, hogy a képmás vagy hangfelvétel készítése vagy felhasználása a bizonyítani kívánt jogsértéshez képest nem okoz aránytalan érdeksérelmet.⁴⁴

A bíróknak kezdetben kihívást okozhatott a bagatell ügyek kiszűrése, ugyanis is a sérelemdíj intézményének megjelenéséből többen hasznot kívántak húzni. A Polgári Törvénykönyv Tanácsadó Testülete azt az álláspontot képviselte, hogy a bagatell sérelemdíj a Ptk. céljának és jogintézményi funkciójának nem felel meg.⁴⁵ A funkciója pedig a sérelem kompenzálása és a prevenció.⁴⁶ Úgy gondolom, hogy a kiskorúak képmásának védelmét illetően ez a prevenció hatás ma Magyarországon nincs meg. A bírói gyakorlat tehát abba az irányba mozdult el, hogy a bagatell összegű sérelemdíjakat nem ítéli meg, természetesen az új jogintézmény egységes gyakorlatát az elmúlt tíz évben – amióta a Ptk. hatályos – a bíróságok jelentősen formálták, hiszen a jogsértés ténye kezdetben

⁴⁰ Pp. 503.§ (3) bek.

⁴¹ *Írélőtáblai Határozatok*, 2023/1. 28.

⁴² Például: BH 2016.9.241. számú határozata.

⁴³ BDT2019.4015.

⁴⁴ PJD 2016.20.

⁴⁵ Wellmann György (szerk.): *Polgári jog I–IV. Kommentár a gyakorlat számára*. 6. kiad., Budapest, Orac, 2024.

⁴⁶ Lábady Tamás: A nem vagyoni kártérítés metamorfózisa sérelemdíjjá. A bírói gyakorlat kezdeti dilemmái *Polgári Jog*, 2016/2.

elengedőnek bizonyult a sérelemdíj megállapításához. A kommentár szerint pedig a nyelvtani értelmezés alapján pedig az alperes amennyiben nem tudja kimenteni magát, a jogsértés ténye alanyi jogot teremt a sérelemdíjra. A cél szerinti értelmezéssel ez esetben a nyelvtani értelmezés ellentmondó. Ennek relevanciája a funkció betöltésében rejlik.⁴⁷ A BH 2016.9.241. számú határozat kimondja, hogy a személyiségi jogi jogsértés megállapításának nem automatikus következménye a sérelemdíj megítélése. A körülmények bírói mérlegelése adott esetben azt is eredményezheti, hogy a jogsértő nem kötelezhető sérelemdíj megfizetésére.⁴⁸ Azaz, hiába bizonyítható a jogsértés ténye objektív módon, a bíró mérlegelési jogkörébe tartozik, hogy a sérelemdíjat a különböző tényezők alapján megítéli-e. Példa erre a Kúria Pfv.20348/2023/5. számú határozata: a képmás felvételéhez és felhasználásához ráutaló magatartással is hozzá lehet járulni, ennek megtörténtét vagy hiányát az összes körülmény vizsgálatával lehet megállapítani. Ha a jogosult a felvétel készítését nem észleli és ebben őt gondatlanság sem terheli, a ráutaló magatartással való hozzájárulás nem állapítható meg. Amennyiben a jogosult oldalán érdemi nem vagyoni sérelem nem keletkezik, javára sérelemdíj nem ítéltető meg.⁴⁹ Illetve, ha megtörtént a jogsértés, de más eszközzel is kompenzálható a sérelem, abban az esetben sem kerül megállapításra a sérelemdíj. Ez azzal áll összefüggésben, hogy a Ptk. 2:51. §-ában megállapított felróhatóságtól független szankciók megfelelő kompenzációt biztosíthatnak.

A kódex szabályozza azt is, hogy mi alapján kerül a sérelemdíj mértéke megállapításra: a jogsértés súlya, ismétlődő jellege, felróhatóság mértéke,⁵⁰ a jogsértés sértettre és környezetére gyakorolt hatása.⁵¹ A sérelemdíj kapcsán releváns kiemelni, hogy egy összegben kerül megállapításra bírói mérlegelés alapján, valamint a gyakorlat azt mutatja, hogy legtöbbször nem hatalmas összegek kerülnek megítélésre a jogsérelmet szenvedett fél számára. A bírósági gyakorlatot figyelembe véve általában ez az összeg 20.000 Ft és 2.000.000 Ft közé tehető.⁵²

⁴⁷ Wellmann (szerk.) i. m.

⁴⁸ BH 2016.9.241.

⁴⁹ Kúria Pfv.20348/2023/5. számú határozata.

⁵⁰ PJD2021. 10.: Polgári jogi szempontból csak az a magatartás lehet felróható, amivel szemben meg lehet határozni, hogy mi lett volna az elvárható konkrét magatartás.

⁵¹ Ptk. 2:52. § (3) bek.

⁵² Kúria Polgári Kollégiuma, Joggyakorlat-elemző csoport: *Az online térben elkövetett személyiségi jogi jogsértések*. 2021.EI.II.JGY.P.2 szám.

Mindenesetre fontos megjegyezni, hogy a fenti megállapítások elsősorban a közszereplők és a gyermekeik vonatkozásában tehetők meg, amely megállapítást a Kúria Polgári Kollégiuma, Joggyakorlat-elemző csoport által elkészített összefoglaló is megerősíti.⁵³

A Ptk. 2:51.§ (1) bekezdése sorolja fel azt, hogy milyen felróhatóságtól független szankciók alkalmazhatók abban az esetben, ha valakinek a személyiségi jogát megsértik. A d) pont kapcsán erőteljesen megkérdőjelezhető az, hogy az *in integrum restitutio* maradéktalanul megvalósul-e, ugyanis nem tudunk teljességgel megbizonyosodni arról, hogy az interneten megosztott képmást már valaki nem mentette le, továbbította vagy éppen töltötte fel egy másik oldalra. A képmással való visszaélés lehetősége pedig évekkel később is fennáll. A Google segítségével ugyan konkrét fotó feltöltésével is lehet keresni, de több kép esetén nagyon időigényes megoldás lenne és a privát eszközökön tárolt képmások pedig ugyanúgy rendelkezésre állhatnak. Ennek helyreállítása így kvázi lehetetlen. Ezek alapján a kompenzációs eszközök mutatnak nagyobb hatékonyságot: sérelemdíj, kártérítés vagy a gazdagodás átengedése.⁵⁴ Természetesen a sérelemdíj a kiskorút nem fogja tudni teljes mértékben kompenzálni. Látható tehát, hogy az egyes szankciók nem mindig adnak megfelelő elégtételt a sérelmet szenvedett fél részére. Az online személyiségi jogsértéseknél a magyar bíróságok a jogsértés abbahagyásának jogkövetkezményét az engedély nélkül felhasznált képmás vonatkozásában akkor alkalmazták, amikor még a sérelmes helyzet fennállt, de már a jogsértő magatartás befejeződött. Mint például, ha a képmás közzététele megtörtént. De a bírói gyakorlat e tekintetben még bizonytalannak mondható, hiszen dogmatikailag megkérdőjelezhető, hogy a jogsértés abbahagyására miért kötelezi az alperest a bíróság amikor már a jogsértős magatartás befejeződött.⁵⁵ A bizonytalanság viszont visszavezethető arra, hogy az interneten elkövetett személyiségi jogi perek száma meglehetősen alacsony.

Következtetésekkppen, mivel az internet nem ismeri a határokat, így a személyek képmásával kapcsolatosan nemcsak határon belüli jogsértés fordulhat elő, viszont ezek visszaszorítása, illetve szankcionálása ebből a jellegből fakadóan is szinte lehetetlen. A határon átvélő jogsértésekről a Brüsszel I. rendelet (a

⁵³ Uo.

⁵⁴ Pákozdi Zita – Varga Imre: A képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése iránti per – a hatékony jogvédelem elsődleges eszköze? In: Görög Márta – Menyhárd Attila – Koltay András (szerk.): *A személyiség védelme*. Budapest, ELTE, 2017. 275.

⁵⁵ Kúria Polgári Kollégiuma, Joggyakorlat-elemző csoport: *Az online térben elkövetett személyiségi jogi jogsértések*. 2021.E1.II.JGY.P.2 szám.

1215/2012/EU rendelete) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságokról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról hivatott rendelkezni.

5.1.2. Magyar statisztikai adatok (2019–2023)

Az Országos Bíróság Hivatal a nyilvántartásukban szereplő adatokból rendelkezésemre bocsátotta a 2019 és 2023 közti személyiségi jogok megsértésével kapcsolatos elsőfokú peres ügyek statisztikai adatait. A törvényszékek, mint elsőfokú bíróságok hatáskörébe tartoznak a személyiségi jogok megsértésével kapcsolatos perek, így tehát a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog érvényesítése iránti perek is perértékről függetlenül. Magyarországon jelenleg 20 törvényszék működik. A rendelkezésre álló adatokból egyértelműen megállapítható, hogy az elmúlt 5 évben a Fővárosi Törvényszéken, valamint a Budapest Környéki Törvényszéken volt a személyiségi jogok megsértésével kapcsolatosan a legnagyobb ügyteher. A Fővárosi Törvényszékre 2019-ben 491, míg 2020-ban 448 ügy érkezett be. A Budapest Környéki Törvényszékre a Fővárosi Törvényszékhez képest ugyan kevesebb új ügy került lajstromozásra, mégis a többi törvényszékkel összevetve kiemelkedő a keresetek száma. Számszerűen 151 és 126 ügy érkezett be. Emellett a szegedi, a debreceni, kecskeméti és tatabányai igazságszolgáltatási szerveknél lehetett a magasabb ügyszámot e vonatkozásban megállapítani. Az új ügyek száma 2023-ban 2019-hez képest több, mint 64%-kal esett vissza. 2021-től az ítélettel befejezett ügyek javuló tendenciát kezdtek el mutatni, ugyanis az elmúlt 3 évben 30% fölé emelkedett a számuk. A legkevesebb kereset a személyiségi jogok megsértésével kapcsolatosan az elmúlt 5 évben a Zalaegerszegi (2020, 2021, 2022, 2023) és az Egri (2019 és 2021) Törvényszékhez érkezett be. 2021-ben mindkét törvényszékre összesen 9-9 új ügy érkezett.

A statisztikai adatok egy általános képet mutatnak számunkra, hiszen a személyiségi jogok megsértésével kapcsolatos perek nemcsak a képmás-és hangfelvételhez való jogot fedik le. Ráadásul nincs kimutatás arra sem, hogy a vizsgált képmásperek vonatkozásában mennyi kiskorút érint a jogsértés.

Azzal a problémával kell szembesülnünk, hogy ugyan a gyermekek digitális védelme egyre több jogszabályban merül fel egy-egy szakasz vagy éppen bekezdés erejéig, de a gyakorlatban az ő képmásvédelmüket illetően egyáltalán nincs kiforrott gyakorlat. Ami viszont a fő kérdés, hogy erre valóban a jogtól kell, hogy megoldást kapjunk? A soft law elegendő-e vagy a megoldás máshol keresendő?

5.1.3. Külföldi kitekintés

Magyarországon is egyre nagyobb hangsúlyt fektet a jogalkotó a kiskorúak megóvására a digitális világban, ezt mi sem bizonyítja jobban, hogy 2024-ben a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról szóló 2024. évi XXX. törvény 44. § szerint az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény *A kiskorúak védelme* alcíme a következő 149/E. §-sal egészült ki: „149/E. § A Hatóság a közérdekű feladatellátása keretében olyan programokat, tájékoztató kampányokat szervez, amelyek segítik a kiskorúakat és szüleiket az internetes bántalmakkal, visszaélésekkel és jogsértésekkel szembeni fellépésben.” E törvény⁵⁶ hirdette ki a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény több szakaszának a módosítását, szintén 2024. július 1-jei hatálybalépéssel. Ezek közül a 6.§ (7) bekezdése mindenképpen bizakodásra ad okot, hiszen kimondja, hogy „a gyermeknek joga van ahhoz, hogy tudatos és felelősségteljes internet-, valamint médiahasználatot – ideértve a zaklatás internetes formáival szembeni hatékony fellépést – biztosító nevelésben, oktatásban és képzésben részesüljön.”⁵⁷ 2024. szeptember 1-jétől pedig a Btk. 209/A§-a a Gyvt. 17.§(4a)-(4c)-ben meghatározott esetekben a gyermekvédelmi jelzéssel kapcsolatos kötelezettségek vonatkozásában is szankcionál. Amennyiben a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagja megszegi a kötelezettségét, abban az esetben ezt a vétséget a büntetőtörvénykönyv legfeljebb két évig terjedő szabadságvesztéssel fenyegeti.⁵⁸ Ugyan hazánkban a kiskorúak képmásának védelmét illetően kevés ítélet született eddig, viszont bizakodásra ad okot, hogy Nyugat-Európában több ítéletet is hoztak a bíróságok, valamint a gyermekek képmásának védelme egyes országok jogszabályaiban is helyet kaptak.

2016-ban a *Le Figaro* francia lapban megjelent, hogy a gyermekeket ábrázoló Facebookra feltöltött tartalmak megosztóit súlyos szankciókkal fogják sújtani, egészen 45.000 eurós pénzbírsággal vagy egy év elzárással.⁵⁹ A francia büntetőtörvénykönyv, a *Code pénal* 226. cikk 1. bekezdése alapján valóban 45.000 eurós pénzbírság és 1 év szabadságvesztés szabható ki azzal szemben, aki mások magánéletének a szabadságát megsérti. A 2. pont a képmásvédelmet rögzíti.⁶⁰ A francia polgári törvénykönyv, a *Code civil* is szabályozza a gyerme-

⁵⁶ A gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról, 2024. évi XXX. törvény.

⁵⁷ Gyvt. 6.§ (7) bek.

⁵⁸ Btk.209/A.§

⁵⁹ Hortense Nicolet: Poster des photos de ses enfants sur Facebook n'est pas sans danger. *Le Figaro*, 2015. 02. 15. <https://tinyurl.com/3zeczxw7>

⁶⁰ Code pénal, Article 226-1.

kek képmásvédelmét, miszerint a szülőknek közösen kell védeniük a kiskorú gyermek képmására vonatkozó jogait, tiszteletben tartva a magánélethez való jogot. Mindkét szülő beleegyezése kell a gyermek képmását érintő kérdésekben. A gyermek életkorának és érettségi fokának megfelelően pedig meg kell hallgatni a gyermeket.⁶¹

Azzal, hogy a szülő Németországban egy újszülött fotóját osztotta meg az interneten, sérül a személyiségi joga a gyermeknek, ugyanis a „nyilvánosság elé lett dobva”. Ennek alapján 2017-ben a drezdai bíróság több, mint 2000 euró összegű sérelemdíjat állapított meg a gyermek javára.⁶²

2017 decemberében a római bíróságon született egy nemzetközi figyelmet érdemlő precedensértékű ítélet, amelyben egy édesanyát marasztalt el a bíróság. Nem véletlen, hogy december 23-án, karácsony előtt 2 nappal mondta ki a bírónő az ítéletet, hiszen ezzel az volt a célja, hogy a szülő a karácsony kapcsán ne árassza el különböző, a gyermekének képmását ábrázoló tartalmakkal a közösségi médiafelületet. A 16 éves fiú a meghallgatása során előadta, hogy számára szégyenérzettel jár, hogy az édesanyja szüntelenül oszt meg róla tartalmakat, ez hátráltatja a fejlődését is. Kiemelte, hogy az ő személyisége a való életben teljesen más, mint ami a közösségi médiában kialakult róla.⁶³ Az ítélet alapján a szülőnek 2018. február 1-jéig volt lehetősége arra, hogy a közösségi médiafelületen lévő összes olyan tartalmat, amely a gyermek képmását ábrázolja, illetve a gyermek vonatkozásában keletkezett, eltávolítsa. Amennyiben a határidő lejártáig nem tesz eleget, abban az esetben kell a 10.000 eurós pénzbírságot megfizetnie.⁶⁴ Az ítéletben az olasz szerzői jogi törvény 96. §-ára, az 1989-es a gyermek jogairól szóló ENSZ Közgyűlés által elfogadott New Yorki Egyezményre és a pénzbírság vonatkozásában az olasz büntetőtörvénykönyv 614. §-ára is hivatkozott.⁶⁵

2019-ben egy férfi január és április hónapok között a 9 hónapos kislányáról 2 fotót tett közzé a Facebookon, amelyen az alvó kisgyermeket a karjában tartja. Az édesapának nem volt kizárólagos felügyeleti joga, hanem a gyermek nagymamájával közösen gyakorolták a szülői felügyeleti jogot. A nagymama – mint

⁶¹ Code civil, Article 372-1.

⁶² Oberlandesgericht Dresden, Urteil vom 13.02.2018. Az.: 4 U 1234/17.

⁶³ Ez az úgy nevezett személyiségprofil.

⁶⁴ Con l'ordinanza del 23 dicembre 2017 (procedimento 39913/2015) il Tribunale di Roma. Gianluca Dotti: Multa fino a 10mila euro per i genitori che pubblicano foto dei figli? Non è proprio così. *Wired*, 2018. 01. 09. <https://tinyurl.com/23ndvnyk>

⁶⁵ Edoardo Izzo: Tribunale Roma: i genitori pubblicano foto dei figli sui social, rischiano una multa fino a 10mila euro. *La Stampa*, 2018. január 8. <https://tinyurl.com/57yp78uw>

a gyermek egyik törvényes képviselője – kifejezetten megtiltotta az interneten a gyermek képmását ábrázoló tartalmak közzétételét. A Hannoveri Bíróság ezek alapján 2020 februárjában a 23 éves apát pénzbírsággal sújtotta, összesen 1600 euró összegben.⁶⁶

Hollandiában is született ebben a körben ítélet, ami alapján a nagymamának a Facebookra és Pinterest felületre felöltött fotókat az unokáiról le kell törölnie. A nagyszülőnek nem volt a gyermek vonatkozásában felügyeleti joga, a szülők többszöri felszólítása ellenére sem törölte le az unokát ábrázoló képmásokat, ezt követően került az ügy a bíróság elé. A bíróság 10 napos határidőt állapított meg arra, hogy a nagymama eltávolítsa a képeket az internetről, amennyiben ennek az ítéletben megállapított határidőn belül nem tesz eleget, napi 50 euró összegű bírságot állapít meg, amelynek maximumát 1000 euróban határozta meg a bíró.⁶⁷

5.2. Jogon kívüli jogérvényesítési eszközök

Külföldön már a cselekvőképtelen kiskorúak képmásvédelmét illetően egy-egy precedensértékű ítélet született, de ez nem azt jelenti, hogy ez a probléma kizárólag jogi eszközökkel kezelhető. Ha valaki a Facebookon bejelenti, hogy visszaélés történt az ő vagy a gyermeke képmásával, közel sem biztos, hogy a kívánt eredményt tudja elérni az oldal segítségével. Az Instagram szabályozásában – ahogy a Facebook is – a beépített jelentési lehetőségeket javasolja. Ezt a felhasználó anonim módon teheti meg, illetve lehetőséget biztosítanak arra is, hogy az is tudjon bejelentést tenni, aki nem felhasználója a felületnek. Ennek bejelentésére külön űrlapon van lehetőség. Ameddig a felhasználó vagy a szolgáltató el nem távolítja a képmást, addig az bárki számára megtekinthető marad. Akinek privát a profilja, annak a követői körében marad a fotó, videó továbbra is elérhető.

A Facebook irányelvei alapján a tizenharmadik évnél fiatalabbak nem rendelkezhetnek profillal,⁶⁸ ha mégis ennél fiatalabb korú gyermek jelen van a közösségi médiafelületen, akkor egy űrlap kitöltését követően lehet ezt a tényt bárki által jelenteni és az oldal kezelője törölni fogja az oldalt. Ha tizenhárom évnél fiatalabb képmása kerül feltöltésre, szintén egy űrlap kitöltésével van lehetőség a tartalom törlésének kérésére, ahol a bejelentő ki tudja választani,

⁶⁶ Amtsgericht Hannover Urteil vom 03.02.2020. Az.: 244 DS 228/19.

⁶⁷ Rechtbank, Gelderland Urteil vom 13.05. 2020. C/05/368427.

⁶⁸ Ez országonként, illetve régióként eltérő lehet, mint például Dél-Korea, Spanyolország, Quebec tartománya

hogy kép, videó vagy egyéb jellegű képmásról van szó, meg kell jelölnie, hogy melyik országban él, aki az űrlapot kitölti, továbbá a tartalom linkjét, valamint leírását is meg tudja adni.⁶⁹ Ha viszont tizenhárom éves elmúlt, de még a tizenhetedik életévét nem töltötte be a gyermek, akkor a szülő csak akkor intézkedhet, ha a gyermeke nem képes önállóan bejelentést tenni szellemi vagy fizikai fogyatékoság miatt.⁷⁰

A honlapon különböző áldozatsegítő, valamint tanácsadó szervezet linkje is elérhető.⁷¹ Jogsértés miatti eltávolítási kérelem külön fül alatt is megtalálható a súgóközpontban, de az előző tapasztalatokat itt is megerősítik, miszerint garanciát az Instagram nem vállal arra, hogy a jogsértő tartalom törlésre kerül.⁷²

A New York Times egy 2016-os cikke alapján a Washingtoni Egyetem végzett egy kutatást, ahol a szülőket és gyermekeket kérdezték arról, hogy mi a véleményük a közösségi médiáról. A 10 és 17 éves korosztályhoz tartozó kiskorúak közül a legtöbben azt fogalmazták meg, hogy szeretnék, ha a szüleik mielőtt a közösségi médiára feltöltenek egy tartalmat, megkérdeznék a véleményüket.⁷³

A kutatás során a nyugat-európai jogeseteket vizsgálva szembeűnő volt, hogy a legtöbb cikk végén a prevencióra hívták fel a szerzők a figyelmet. Németországban a rendőrség segítségével kampányokat indítottak a gyermekfotók közösségi médiába való feltöltés vonatkozásában már a 2010-es évek közepétől.

6. Quo vadis?

Az internet már nemcsak a fiatalok, de a középkorúak által mindennap használt platformoknak ad teret, amely által a felhasználók jelentős része kifejezi önmagát a megosztott tartalmak által. Megállapítható, hogy a Metához tartozó közösségi médiafelületek adatokat gyűjtenek rólunk, a szokásainkról, azaz, hogy milyen tevékenységeket végzünk stb. Felmerül ezáltal a kérdés, hogy egyáltalán kié a digitális adat? A Meta valóban – ahogy Szilágyi Ferenc is fogalmazott – digitá-

⁶⁹ <https://www.facebook.com/help/contact/209046679279097>

⁷⁰ <https://www.facebook.com/help/1381198796134370>

⁷¹ <https://www.facebook.com/help/instagram/2922067214679225>.

⁷² https://www.facebook.com/help/instagram/874680996209917/?helpref=hc_fnav

⁷³ KJ Dell’Antonia: Don’t Post About Me on Social Media, Children Say. *New York Times*, 2016. 03. 08. <https://tinyurl.com/2aw6bkpr>

lis szolgáltatást nyújt a felhasználói személyes adataiért cserébe?⁷⁴ De valóban a Meta a felelős érte vagy a felhasználó, aki önként adja meg adatait, osztja meg a saját vagy gyermeke képmását úgy, hogy tisztában van azzal, hogy a világ összes felhasználójához az eljuthat? Természetesen a beállításokban lehet korlátozni, de ez sem nyújt teljes védelmet a felhasználó személyiségi jogait illetően. A jogalany döntési szabadsága mindenképpen megemlítésre méltó.

Úgy gondolom, hogy ez a téma sokáig aktuális marad, mindenképpen fontos a fiatalok minél korábbi edukálása, hiszen a prevenció és a tudatos internet-használat sok jogsértést meg tud előzni. A gyermekért az oktatás mellett a példamutató magatartással tud a környezete a legtöbbet tenni. Fontosnak tartom minden korosztály számára a speciális prevenciót. E körben arra kellene felhívni a figyelmet, hogy milyen következményekkel jár a képmás készítése és közzététele az interneten, és ha megtörtént a jogsértés, akkor milyen lehetőségek állnak rendelkezésre.

A jogszabályi háttér már egy bizonyos mértékig adott a jogsértés elleni eredményes fellépéséhez, de véleményem szerint további eljárási és tartalmi garanciák kialakítása hasznos lenne. Elsősorban – az eddigi bírósági döntéseket figyelembe véve – a közszereplők élnek a jogérvényesítési lehetőségekkel, de nagyon sok magánszemélyt – főként a fiatalabb korosztályt – is érintenek a visszaélések. A felhasználóról egy jóhiszeműen feltöltött fénykép további felhasználása nemcsak a jogtalan felhasználást vonhatja maga után, hanem amennyiben egy hamis profilt hoznak létre és ezáltal rossz színben tüntetik fel a képen szereplő személyt, sértheti a jó hírnevét vagy a becsületét is. A hozzájárulás nemcsak a felhasználáshoz, hanem a képmás készítéshez is szükséges. A személyiségi jog megsértése a személyiség értékminőségének a csökkenését eredményezi.

A személyállapot perек esetében a felek kérhetik a zárt tárgyalás tartását. A bíróság hivatalból vagy a felek indokolt kérelmére a kiskorú védelme érdekében is kérhetik, hogy a nyilvánosságot kizárják.⁷⁵ A bíróság amennyiben a nyilvánosság kizárásáról rendelkezik, azt köteles indokolni.⁷⁶ *De lege ferenda* véleményem szerint a kiskorúakat érintő képmásperek esetében a zárt tárgyalás tartását nem opcionálisan – ahogy a jelenlegi szabályozásban is van –, hanem kötelező jelleggel, akkor amikor a bizonyítékok ismertetésre kerülnek. Tehát a zárt tárgyalás kógens jelleggel csak a tárgyalás egy részét érintené, ezáltal a

⁷⁴ Szilágyi Ferenc: Digitális szolgáltatás személyes adatok ellenében a Facebook közösségi háló szolgáltatás példáján. *Polgári Jog*, 2023/1–2. <https://tinyurl.com/fwtxr9pd>

⁷⁵ Pp. 231. § (2) bek.

⁷⁶ Pp. 231. § (3) bek.

tárgyalás nyilvánosságának garanciája nem sérülne. Ennek okát abban látom, hogy a per tárgyát képező képmást a tárgyalás során is meg kell nézni, így az ismertetés során fennáll annak a veszélye, hogy további jogsértés történik.

Javaslatom a jövőre nézve, hogy a gyermekvédelmi észlelő-és jelzőrendszer tagjainak az oktatása terjedjen ki arra, hogy a közösségi média használata és a saját vagy más személy képmásának feltöltése milyen hátrányos következményeket hordozhat, illetve milyen jogsértéseket valósíthat meg. Itt jegyezném meg, hogy széleskörű teendőket látnak el a szakemberek a mindennapokban, így a feladataik gyarapítása a szükségesség-arányosság figyelembe vételével kívánatos kizárólag.

Üdvözlendő lépés, hogy Ron DeStantis floridai kormányzó március végén aláírta azt a törvényt, amely alapján a 14. életévet be nem töltött kiskorúak egyáltalán nem használhatják a közösségi médiafelületet, tehát ezen személyek profilját törölnie kell a szolgáltatóknak. A 14. életévet betöltött, de a 15. életévüket még nem betöltött gyermekek közösségi média jelenlétükhöz a szülők hozzájáruló nyilatkozata szükséges. E törvény 2024. július 1-jén lépett életbe.⁷⁷ Bizakodásra ad okot, hogy egyre több állam a jogorvoslati lehetőségek fejlesztése mellett a prevencióra is hangsúlyt helyez.

Summa summarum a közösségi média nagyon sok előnyt tartogat, mint például a távol élő hozzátartozókkal, ismerősökkel, barátokkal való könnyed kapcsolattartást, de számos veszélyt is rejt magában. Mindenkinek körültekintően kell eljárnia a digitális hálózaton elérhető felületek használata során, hiszen tömérdek mennyiségű visszaélés történhet a képmásával. Ez azt jelenti, hogy a megoldást nem kizárólag a jogi szabályozástól kell várnunk, hanem a tudatos magatartás az, ami a jogsértések elkerülését elősegítheti. Ahhoz, hogy személyiségi jogainkkal visszaélés ne történhessen, célszerű olyan tartalmakat megosztani magunkról, amelyek a későbbiek során nem okozhatnak kellemetlenséget. Ne felejtsük el, hogy a csupán közhelynek tűnő mondat mögött nagy igazság áll: „az internet nem felejt”.

⁷⁷ <https://tinyurl.com/ysx55vjy>